

פרק השוכר את הפועלים

מתניתין:

ב. מקום שנהגו לזון, לתת לפועלים מזונות, יזון, חייב לתת להם מזונות.

ובמקום שאף נהגו לספק במתיקה, להוסיף להם גם לפתן במזונותיהם, יספק, חייב להוסיף להם לפתן.

זה הכלל: הכל — כמנהג המדינה.

מעשה ברבי יוחנן בן מתאי, שאמר לבנו: צא שוכר לנו פועלין!

הלך, ושכר פועלים, ופסק להם מזונות, התנה עמהם במפורש שיתן להם מזונות. וכשבא אצל אביו, אמר לו: הואיל ומנהג המקום לתת לפועלים מזונות גם בלי להתנות אתם, ואתה התנית אתם, הרי התכוונת להבטיח להם מזונות יותר מהמקובל. ולכן, אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו, בשעה שהיה מלך, לא יצאת ידי חובתך עמהן, כלפיהם, לפי שהן בני אברהם יצחק ויעקב! [נסעודתו של אברהם היתה גדולה מסעודת שלמה, כפי שיתבאר בגמרא].

אלא, עד שלא יתחילו במלאכתן, לפני שהם מתחילים במלאכתן, שעדיין אין כאן אלא "דברים" בלבד, אתה יכול לחזור בך.⁽²⁾

צא ואמור להם: איני שוכר אתכם אלא על

במשנה זו מבואר, כי מנהג המקום לגבי התנאים של העסקת פועל, מחייב את המעביד ואת העובד.

והמשנה מביאה כמה דוגמאות לכך, הן לגבי שעות העסקת הפועל, והן לגבי החיוב לספק לו מזון.

א. השוכר את הפועלים לעבודת יום שלם, ולא התנה עמהם כלום⁽¹⁾ בשעה ששכרם אימתי היא שעת התחלת העבודה ואימתי היא שעת הסיום, ואחר כך אמר להם, שעליהם להשכים ולצאת למלאכה קודם נץ החמה, ולהעריב, לסיימה לאחר צאת הכוכבים, והיינו, שהוא רוצה שיתחילו לעבוד מוקדם מהרגיל ולסיים מאוחר מהרגיל, וכפי שיבואר.

הרי אם היה זה במקום שנהגו שלא להשכים למלאכה קודם הנץ החמה, ושלא להעריב, לסיימה לאחר צאת הכוכבים, אלא נוהגים כפי המנהג הרגיל, לצאת למלאכה אחר הנץ, ולסיימה עם צאת הכוכבים, אינו רשאי לכופן את הפועלים שישכימו ויעריבו, לפי שכל התחייבות ל"סתם מלאכה" נעשית על דעת מנהג הפועלים באותו מקום.

1. שסובר כי "דברים" יש בהם משום מחוסרי אמנה, מכל מקום, כאן הפועלים לא הסתמכו על דבריו של הבן, כי הם יודעים שדברי אביו הם

1. אבל אם התנה מלכתחילה, הכל לפי תנאו. תוספות.
2. הגמרא לעיל [מט א] אומרת שאפילו לפי מי